

Evaluatie Toezichthouders Transvaalbuurt Amsterdam Oost

Vierde tussenrapportage (februari 2009)

Sander Flight
Paul Hulshof
Marieke de Groot

Evaluatie Toezichhouders Transvaalbuurt Amsterdam-Oost

Vierde tussenrapportage (februari 2009)

Amsterdam, 24 februari 2009

Sander Flight
Paul Hulshof
Marieke de Groot

Met medewerking van:
Dienst Onderzoek & Statistiek (O & S) Amsterdam

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Uitkomsten	9
2.1	Rapportages toezichthouders	9
2.2	Logboeken bewoners	12
2.3	Bewonersenquêtes	12
2.4	Politiecijfers	14
2.5	Ontwikkeling criminaliteit, overlast volgens politie en toezichthouders	16
2.6	Samenwerking politie, toezichthouders en Vliegende Brigade	17
2.7	Verbeterpunten najaar 2008	18
3	Samenvatting en verbeterpunten	21
3.1	Samenvatting	21
3.2	Conclusie	23
3.3	Verbeterpunten	23
	Bijlagen	
Bijlage 1	Vragenlijst bewoners	26
Bijlage 2	Respons	28
Bijlage 3	Open antwoorden	29
Bijlage 4	Resultaten enquête bewoners	30

1 Inleiding

Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer zet in de Transvaalbuurt extra toezicht-houders in ter vergroting van de leefbaarheid en veiligheid. Voor het leveren van de toezichthouders is het bedrijf International Security Agency (ISA) ingehuurd. Onderzoeks- en adviesbureau DSP-groep is gevraagd om regelmatig te monitoren wat het effect is van de toezichthouders: eerst elke drie maanden, daarna elke zes maanden. Dit is de vierde rapportage.¹

Pilot

In 2006 is een pilot gehouden: in dat jaar waren de toezichthouders van augustus tot oktober actief. Uit een evaluatie bleek dat de meerderheid van de ondernemers en bewoners vond dat de overlast verminderd was. Ook waren de politie en de toezichthouders positief over het project en over de onderlinge samenwerking. Naar aanleiding daarvan is besloten een meer structureel karakter aan het toezicht te geven.

Structureel

Het stadsdeel heeft een contract afgesloten voor extra toezicht van 2007 tot en met 2008, maar wil het project eigenlijk voortzetten tot 2010. In februari 2008 verscheen een 'grote' evaluatie en in de herfst van 2008 een 'kleine' evaluatie. Op basis van de ervaringen is besloten dat het toezicht in de Transvaalbuurt verlengd wordt in 2009. In het rapport dat nu voor u ligt worden de bevindingen van de tweede 'grote' evaluatie gerapporteerd over de situatie in 2008.

Doelen toezicht

Het toezicht in de Transvaalbuurt heeft als doel de veiligheid in het gebied te vergroten, de leefbaarheid te verbeteren en bij te dragen aan een verbetering van de sociale cohesie in de buurt. In meer concrete termen moet het project leiden tot:

- Daling van 25% in aangiftecijfers in 2010, bij gelijkblijvende aangiftebereidheid.
- Verbetering subjectieve veiligheid en leefbaarheid in de buurt.

Noot 1 Rapport najaar 2007: <http://www.oost-watergraafsmeer.nl/asp/download.aspx?file=/contents/pages/41096/kwartaalrapportageherfst2007dsp.pdf>
Rapport voorjaar 2008: http://www.dsp-groep.nl/getFile.cfm?file=11PHtransv_Evaluatie_toezichthouders_Transvaalbuurt_Amsterdam_Oost.pdf&dir=rapport
Rapport najaar 2008: http://www.dsp-groep.nl/getFile.cfm?file=11PHtransvaal_Evaluatie_toezichthouders_Transvaalbuurt.pdf&dir=rapport

Monitor

Om zicht te houden op de voortgang en de resultaten, heeft het stadsdeel besloten het project continu te laten monitoren. 'Kleine' evaluaties per zes maanden worden afgewisseld met een 'grote' evaluatie per jaar. De evaluaties laten zien wat het effect is van de toezichthouders en maken het mogelijk verantwoording af te leggen aan de raad en de subsidieverstrekker. Maar de evaluaties hebben ook als doel het toezicht effectiever te maken door tussentijds bij te sturen.

Om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen over het effect van het extra toezicht, worden verschillende onderzoeksmethoden ingezet. Voor de 'kleine' evaluaties worden de volgende bronnen geraadpleegd:

- Politiecijfers over geregistreerde criminaliteit en overlast.
- Diepte-interviews met toezichthouders.
- Diepte-interviews met de politie.
- Dagrapportages van de toezichthouders.
- Logboeken over overlast ingevuld door bewoners en ondernemers.

Voor de 'grote' evaluaties komen daar enquêtes onder bewoners en bewoners- en ondernemersbijeenkomst bij.

Het rapport dat u nu leest is een 'grote' evaluatie dat een overzicht geeft van de ontwikkelingen en effecten van het toezicht over het jaar 2008.

Diepte-interview toezichthouders en politie

De politie en toezichthouders moeten nauw samenwerken om het project tot een succes te maken. De politie heeft de operationele regie in handen en de toezichthouders starten en eindigen hun rondes op het politiebureau. Wekelijks wordt er een korte briefing gehouden waarbij de toezichthouders worden geïnformeerd over recente gebeurtenissen in het gebied en eventuele acties van de politie in het gebied. Tevens worden de toezichthouders, elke dag voorafgaand aan hun dienst, op de hoogte gebracht van eventuele bijzonderheden in de wijk. Tijdens de diepte-interviews met de politie en de toezichthouders is ingegaan op de kwaliteit van deze briefing, de samenwerking in het algemeen, de ontwikkelingen in het gebied, de effecten van het toezicht, verplaatsing en de mate waarin de vorige verbeterpunten uit voorgaande evaluaties zijn gerealiseerd.

Logboekgegevens toezichthouders, bewoners en ondernemers

De toezichthouders die dagelijks het toezicht uitvoeren in het gebied, maken dagrapportages op waarin zij alle bevindingen vastleggen. Net zoals in de vorige evaluatie zullen deze gegevens worden verzameld en geanalyseerd. Om de betrokkenheid in het gebied te vergroten en om nuttige extra informatie te verzamelen, heeft het stadsdeel ook logboeken uitgedeeld aan bewoners en ondernemers. Deze logboekgegevens kunnen inzicht geven in wat er onder de ondernemers en bewoners in het gebied speelt; waar storen zij zich aan en welke incidenten vinden zij belangrijk? In de afgelopen periode (oktober 2008 – januari 2009) zijn er vier logboeken ingevuld door de bewoners. De methode waarbij de logboeken verspreid worden via het Veiligheidssteunpunt Transvaal lijkt niet erg effectief, omdat het grootste gedeelte van de verspreide logboeken door de bewoners niet wordt teruggestuurd. In deze rapportage zullen de gegevens uit de vier logboeken die wel zijn teruggestuurd door bewoners, beschreven in hoofdstuk 2. De logboeken die door de ondernemers worden ingevuld, worden in de eindrapportage in 2010 verwerkt.

Politiecijfers

Er zijn politiecijfers aangeleverd door politie Amsterdam-Amstelland. We hebben niet alleen cijfers opgevraagd voor het gebied waar de toezichthouders actief waren, maar ook voor een groter controlegebied van vijftien omliggende wijken. Dit doen we om rekening te kunnen houden met algemene trends in criminaliteit en overlast. In deze rapportage hebben we politiecijfers van de aangiften, meldingen, incidenten en misdrijven opgenomen.

Enquêtes

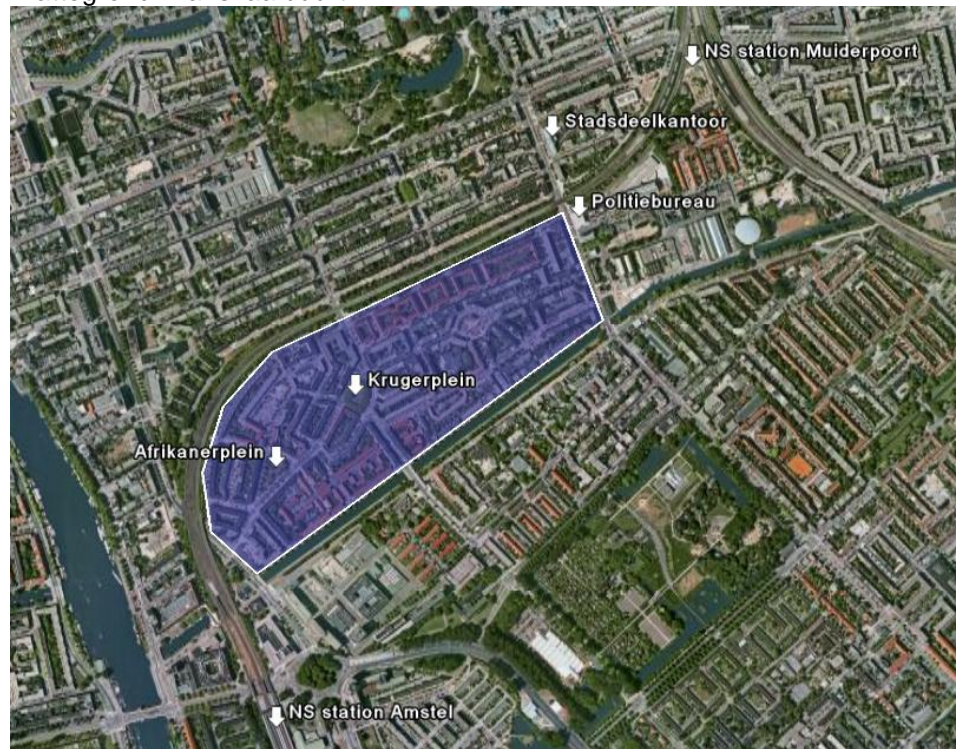
In 2006 zijn onder leiding van de Dienst Onderzoek en Statistiek (O+S) in oktober 2006 tweehonderd straatinterviews afgenomen met bewoners, bezoekers en ondernemers in het projectgebied. Mensen konden ook op eigen initiatief een vragenlijst invullen. In januari 2008 heeft O+S honderd straatinterviews afgenomen in het gebied. Voor deze evaluatie zijn in februari 2009 ook honderd straatinterviews afgenomen door O+S. Voor alle metingen (in 2006, 2008 en 2009) zijn dezelfde vragenlijsten gebruikt. Daardoor zijn trends goed waar te nemen en kan er een goed beeld worden gegeven van de ontwikkelingen van overlast en criminaliteit in de Transvaalbuurt in de afgelopen jaren.

Dagrapportages

De toezichthouders stellen dagelijks een rapport op met daarin een beschrijving van hun werkzaamheden, de incidenten die ze hebben waargenomen en de contacten die ze hebben gehad met de buurt. Deze rapportages worden naar de politie en het stadsdeel gestuurd en ze zijn voor deze evaluatie geanalyseerd. De rapportages worden in een vast format opgesteld wat de eenduidigheid in de rapportages bevordert.

Het toezichtgebied

Figuur 1.1 Plattegrond Transvaalbuurt

Volgens afspraak zijn de toezichthouders werkzaam in de straten die worden omsloten door de Tugelaweg, de Transvaalkade en de Linnaeusstraat. Op basis van ervaringen van de toezichthouders en de overlast is het toezichtgebied de afgelopen jaren vergroot. De uitbreiding in 2008 betrof het gebied ten zuiden van het Muiderpoortstation tussen Linnaeusplantsoen, Nicolaas de Roeverstraat, Polderweg en Oranje Vrijstaatkade.

Verkennde surveillances aangrenzende buurten

Om beter in te kunnen spelen op de problemen is besloten ook voor kortere periodes toezicht te houden op nabijgelegen locaties waar verplaatsingseffecten worden vermoed. Deze inzet gebeurt in nauwe samenwerking met de betreffende buurtregisseurs. Het gaat hier om verkennende surveillances, gemiddeld twee keer per dienst, waarbij de nadruk ligt op het rapporteren van de aanwezigheid van doelgroepen en dus niet zozeer op het optreden tegen overlastgevend.

Deze locaties zijn de gebieden rond het Muiderpoortstation, een deel van Oosterparkbuurt-Zuid, Boerhaaveplein, Iepenplein, Oetgensstraat en omgeving. Dit zijn allemaal uitwijklocaties voor jongeren die anders in de Transvaalbuurt rondhangen. Tenslotte wordt ook het parkje in de Parooldriehoek meegenomen in verband met drugsoverlast. Deze gebieden vallen officieel onder het gebied van het wijkteambureau van politie aan het 's Gravensandeplein.

Taken en bevoegdheden toezichhouders

De toezichhouders werken altijd in een koppel. Ze hebben twee taken: signaleren en optreden. Ze letten vooral op overlast en criminaliteit, maar signaleren en melden ook grofvuil en kapotte verlichting aan de reinigingsdienst van het stadsdeel. De prioriteit van het toezicht ligt bij drugsgelateerde overlast (gebruiken en dealen) en bij overlast van rondhangende groepen (jongeren), omdat deze overlast de meeste invloed heeft op veiligheidsgevoel en leefbaarheid in de buurt.

Op het moment dat sprake is van criminaliteit, melden de toezichhouders dit aan het wijkteam van de politie. Als de politie besluit direct op te treden (dit is afhankelijk van het aantal beschikbare politiemensen op straat en andere incidenten die in de buurt gebeuren), dan treden de toezichhouders meestal ook op en is de politie er binnen een paar minuten bij. Bij grote incidenten (zoals bij een vechtpartij waar vijftwintig man bij betrokken waren), wachten de toezichhouders tot de politie er is.

Twee toezichhouders van ISA

Foto: Stadsdeel Oost/WGM

Toezichttijden

De toezichhouders werken gemiddeld negen uur per dag, zeven dagen per week. In de zomer zijn ze ongeveer twaalf uur per dag aanwezig en in de winter ongeveer acht uur per dag. Op verschillende dagen worden verschillende tijden gehanteerd. In de afgelopen maanden (oktober 2008 t/m januari 2009) hanteerden de toezichhouders de volgende toezichttijden:

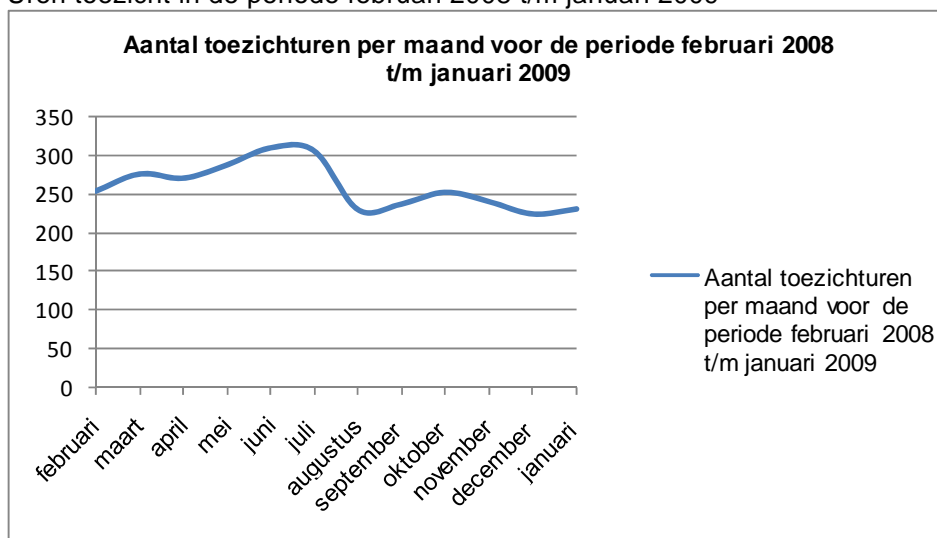
- Woensdag 14.00 – 22.00 uur
- Zaterdag 16.00 – 00.00 uur
- Zondag 12.00 – 20.00 uur
- Overige dagen 17.00 – 01.00 uur

Er blijkt weinig afwisseling te zijn in de surveillancetijden per week. Dit is wel aan te bevelen, omdat overlastgevers hun activiteiten lijken aan te passen aan de werktijden van de toezichhouders.

Tabel 1.1 Uren toezicht in de periode februari 2008 t/m januari 2009

Maand	Uren toezicht
Februari	253.5
Maart	275.5
April	270.0
Mei	287.0
Juni	309.0
Juli	305.0
Augustus	229.5
September	237.0
Oktober	252.0
November	240.0
December	224.0
Januari	230.5
Totaal	3113.0

Grafiek 1.1 Uren toezicht in de periode februari 2008 t/m januari 2009

Zoals te zien is in bovenstaande tabel en grafiek is het aantal uren toezicht na juli 2008 minder geworden. Sindsdien schommelt het gemiddelde aantal uren toezicht per maand rond de 250 uur.

2 Uitkomsten

2.1 Rapportages toezichthouders

Van 1 november 2008 t/m 15 januari 2009 hebben de toezichthouders elke dag een dienst gedraaid (met uitzondering van beide kerstdagen en nieuwjaarsdag). In de maand oktober zijn alleen dagrapportages van 6 t/m 20 oktober beschikbaar. Dit leidde voor de maanden oktober t/m januari tot 87 rapportages die betrekking hadden op 87 dagen. In onderstaand overzicht is ook het overzicht van de dagrapportages van vorig jaar opgenomen om de verschillen te kunnen laten zien.

Tabel 2.1 Dagrappportages toezichthouders oktober 2007 t/m januari 2008 (=2007) en oktober 2008 t/m januari 2009 (= 2008)

Type criminaliteit en overlast	Waargenomen		Opgetreden	
	2007	2008	2007	2008
Groep overlastgevende dealers	90	3	73	1
Groep overlastgevende jongeren	78	29	70	23
(Groep) overlastgevende verslaafden	63	3	62	1
Drugs dealen	40	4	16	1
Drugs gebruiken	33	0	32	0
Vervuiling	25	25	5	5
Vernieling	22	9	17	3
Openlijk drankgebruik	15	13	15	5
Agressie en geweld	12	15	7	8
Wildplassen	7	5	7	5
Diefstal/beroving	4	0	4	0
Kaarten	0	0	0	0
Anders	13	13	13	7
Totaal	405	119	323	59

Toelichting

In de afgelopen periode is de criminaliteit en overlast als we afgaan op de rapportages van de toezichthouders sterk afgenomen ten opzichte van dezelfde periode in 2007. Wanneer het aantal uren toezicht wordt gerelateerd aan het aantal waargenomen incidenten in deze periode blijkt dat de toezichthouders in 2008, 0.13 incidenten per uur waarnemen. In vergelijking met voorgaande evaluaties in februari 2008 en oktober 2008 waarin er respectievelijk 0.32 en 0.22 incidenten per uur plaats vonden, kunnen we vaststellen dat het aantal waargenomen incidenten per uur is afgenomen.

Drugsgelateerde overlast

Voor de drugsgelateerde overlast is sterk afgenomen. De toezichthouders nemen nauwelijks meer drugsdeals waar. Er zijn drie mogelijke verklaringen voor de sterke afname van drugsoverlast. Ten eerste is er sprake van verplaatsing van een gedeelte van de overlast naar aangrenzende buurten zoals het Oosterpark. Ten tweede vermoeden de politie en de toezichthouders dat er meer vanuit huizen wordt gedeald. Ten derde is het mogelijk dat de dealers rekening houden met de tijden waarop de toezichthouders in de buurt aanwezig zijn.

Uit de rapportages blijkt wel dat er nog steeds veel drugsdealers in de buurt rondlopen waarvan een groot aantal bekend is bij politie en toezichthouders. Een gedeelte van de dealers komt uit de buurt zelf, andere dealers komen vanuit elders in de stad of omstreken. Tevens zien de toezichthouders dat deze dealers worden benaderd door (potentiële) gebruikers, maar daadwerkelijke deals zijn nauwelijks waargenomen.

Overlast door jongeren

De overlast door groepen jongeren is in 2008 veel minder gerapporteerd dan in 2007. Maar nog steeds is er geregeld sprake van overlast door groepen jongeren. De overlast door jongeren bestaat uit luide muziek, hard praten, rommel maken en met scooters te hard rijden. Het zijn veelal dezelfde groepen die op de pleinen in de buurt rondhangen. Bijna altijd spreken de toezichthouders de jongeren aan wanneer zij overlast veroorzaken en in de meeste gevallen wordt daar gehoor aan gegeven. In enkele gevallen reageren de jongeren agressief en negeren ze de vraag. In deze gevallen vragen de toezichthouders aan de politie om op te treden. De groepen bestaan uit zowel jongeren uit de Transvaalbuurt zelf als jongeren die elders uit de stad komen. De groepen jongeren zijn in aantal niet zozeer minder geworden, maar ze veroorzaken minder overlast.

Kaarten/gokken

In de afgelopen periode hebben de toezichthouders geen enkele keer waargenomen dat er gekaart wordt op de pleinen in de buurt. Aan de ene kant heeft dit te maken met het feit dat kaarten een typisch 'zomerprobleem' is in de buurt. Aan de andere kant is het zo dat bij de vorige 'kleine' evaluatie (februari - september 2008) het kaarten ook al bijna niet meer voorkwam. Deze trend heeft zich in de afgelopen periode dus doorgezet. Kaarten en dobbelen wordt nog wel waargenomen in enkele horecagelegenheden, maar het is voor de toezichthouders onduidelijk of er om geld wordt gespeeld.

Vervuiling

Er is nog steeds veel vervuiling in de buurt. Dat varieert van oude fietsen en brommers die maanden ergens staan, tot grof vuil dat willekeurig op straat wordt gezet en gegooid. Waarschijnlijk wordt lang niet alle vervuiling genoteerd in de dagrapportages, waardoor het moeilijk is om een goed beeld te krijgen van de werkelijke ontwikkeling. Ook is uit de rapportages niet altijd duidelijk of de toezichthouders er iets mee hebben gedaan. Een uitgebrande auto heeft rond de jaarwisseling een week lang in de buurt gestaan en een kapotgeslagen telefooncel was na drie weken nog niet gerepareerd. Wanneer toezichthouders vervuiling constateren, melden ze dit per email aan de Milieupolitie. De toezichthouders hebben zelf de indruk dat er weinig met hun meldingen wordt gedaan omdat een terugkoppeling vanuit de Milieupolitie aan hen ontbreekt.

Bedreiging en intimidatie toezichthouders

Met enige regelmaat worden de toezichthouders bedreigd. Deze bedreigingen worden vaak niet vermeld in de dagrapportages van de toezichthouders (zie tabel 2.2) maar dit beeld kwam tijdens de interviews met politie en toezichthouders naar voren. Meestal blijft het bij schelden en 'onschuldige' verwensingen, maar het komt ook voor dat de toezichthouders met de dood worden bedreigd. Naast de verbale bedreigingen en agressie worden de toezichthouders ook fysiek uitgedaagd. De overlastgevende jongeren lopen 'per ongeluk' tegen de toezichthouders op en zoeken dan de confrontatie op.

In het geval van structurele bedreigingen en ernstige (doods)bedreigingen doen de toezichthouders aangifte bij de politie en wordt er geprobeerd de daders te pakken. De politie heeft aangegeven deze zaken extra prioriteit te geven. Een aantal van de bedreigers is in een speciale actie door de politie opgepakt en beboet. Volgens de politie en de toezichthouders zelf heeft dit optreden tegen de bedreigers een uitstralend effect gehad op de andere overlastveroorzakers in de buurt. Sindsdien lijkt het rustiger te zijn, maar nog steeds is er soms sprake van intimiderend gedrag of worden er bedreigingen geuit richting de toezichthouders.

Contacten in de buurt

Tabel 2.2 Contacten met bewoners en ondernemers

	Aantal	
	2007	2008
Complimenten	44	18
Klachten	21	5
Melding overlast	18	14
Bedreiging tegen toezichthouders	8	1
Melding van criminaliteit	9	6
Totaal	100	44

Toelichting

De toezichthouders registreren soms ook dat ze contact hebben gehad met bewoners of ondernemers uit de buurt. Dit doen ze echter niet altijd, dus de tabel hierboven is niet volledig.

Meestal krijgen de toezichthouders complimenten als ze contact hebben met ondernemers of bewoners. De bewoners geven aan dat ze het prettig vinden dat er toezichthouders in de buurt rondlopen, ze voelen zich veiliger en hebben het idee dat er minder overlast is. Naast complimenten geven buurtbewoners ook klachten door aan de toezichthouders over criminaliteit, overlast en verloedering. Wanneer er overlast wordt gemeld gaat dat over verdachte praktijken in de buurt (vermoeden van een wietplantage bijvoorbeeld), geluidsoverlast van jongeren en verkeershinder. Wanneer er melding wordt gemaakt van criminaliteit, gaan deze vaak over vermoedelijke drugstransacties. De klachten hebben voornamelijk betrekking op het niet reageren op meldingen van overlast door de bewoners. Ze vinden dat de politie vaak laat of niet reageert en ook de vervuiling in de buurt is een reden om te klagen bij de toezichthouders.

2.2 Logboeken bewoners

De bewoners in de buurt zijn gevraagd om logboekjes bij te houden over de overlast en criminaliteit en deze in te leveren bij het stadsdeel. De logboekjes konden worden opgehaald en ingeleverd bij het Veiligheidssteunpunt op het Krugerplein. In deze onderzoeksperiode zijn vier logboekjes binnen gekomen. De logboekjes zijn vooral bedoeld incidenten te registreren die bewoners niet meer melden bij de politie en/of toezichthouders. Ze zijn er niet om een representatief beeld te krijgen van de situatie in de buurt als geheel.

Uit de vier logboekjes blijkt dat er voornamelijk vervuiling, geluidsoverlast en verkeershinder wordt waargenomen. De bewoners melden deze overlast niet bij politie of andere instanties. Verder wordt er opgemerkt dat de inzet van meer politie en toezichthouders heeft geholpen bij de overlast van criminaliteit, vooral in periode na de zomervakantie.

Tabel 2.3 Logboekjes bewoners

Soort incident	Aantal
Vervuiling	21
Geluidsoverlast	10
Vernieling	5
Samenscholing	0
Agressie	0
Anders (voornamelijk verkeershinder)	12

2.3 Bewonersenquête

De registraties van de toezichthouders geven een gedetailleerd beeld van hun werkzaamheden en de situatie in de buurt tijdens hun toezichten. Als we willen vaststellen wat het effect van de toezichthouders op de buurt als geheel is, moeten echter andere bronnen worden geraadpleegd: politie-cijfers en enquêtegegevens.

Van 26 januari tot en met 2 februari 2009, zijn er honderd straatinterviews gehouden met bewoners van de Transvaalbuurt. In deze paragraaf worden de uitkomsten beschreven. We vergelijken de uitkomsten met de eerdere metingen in 2008 en 2006.

Veiligheid op straat verbeterd

De bewoners voelen zich veiliger op straat dan een jaar geleden. Ze geven een 7,0 voor de veiligheid overdag en een 6,1 voor de veiligheid 's avonds. Dit is in beide gevallen een halve punt hoger dan tijdens de vorige meting in 2008.

Bewoners beoordelen de veiligheid op straat in 2009 op alle aspecten hoger dan in 2006. Het is niet alleen veiliger op straat, ook de overlast lijkt op sommige aspecten te zijn verbeterd. Dit geldt met name voor bedreigend gedrag. Bewoners geven hiervoor een 6,8. Dat is een punt beter dan in 2006. Ook de geluidsoverlast scoort in 2009 veel beter.

De beoordeling voor overlast door vervuiling is in 2009 ongeveer gelijk gebleven in vergelijking met 2008, en wordt net als vorig jaar het slechtst beoordeeld. Maar ten opzichte van de situatie in 2006 beoordelen bewoners

de vervuiling ruim anderhalve punt beter. Overlast van dealers en gebruikers wordt als enige slechter beoordeeld ten opzichte van een jaar geleden (van een 6,3 naar een 5,7). Maar ook deze beoordeling is nog steeds ruim een half punt hoger dan in 2006.

Tabel 2.4 Rapportcijfer problemen (hoe lager het cijfer, des te groter het probleem)

Type overlast	Oktober 2006	Januari 2006	Januari 2009
Bedreigend gedrag	5,8	6,1	6,8
Geluidsoverlast	5,1	5,6	6,3
Drugshandel- gebruik	5,1	5,4	5,7
Vervuiling	3,9	5,4	5,5

Oordeel over toezichthouders duidelijk positiever dan een jaar geleden

De bekendheid van de toezichthouders is ten opzichte van de vorige meting gegroeid. In 2008 wist 60% dat er toezichthouders actief waren, nu is dat 69%. Dit is wel minder dan in 2006, toen 80% hiermee bekend was. Het aantal bewoners dat zelf heeft gepraat met de toezichthouders is ongeveer gelijk aan 2006 (28% ten opzichte van 32%) en hoger dan vorig jaar (16%).

Bewoners zijn duidelijk positiever geworden over de toezichthouders als het gaat om aanspreekbaarheid, een luisterend oor, behulpzaamheid en oplossingsgerichtheid. Alle vier de eigenschappen worden tenminste een punt hoger dan de vorige keer beoordeeld. De scores komen hiermee weer in de buurt van de goede resultaten van 2006.

Verwachte effect toezichthouders verbeterd

Bewoners zijn kritisch over het effect dat toezichthouders hebben op het verminderen van de overlast, maar ze zijn minder pessimistisch dan vorig jaar. Dit jaar geven ze hiervoor een 5,6, vorig jaar een 5,1.

Bij drie aspecten van overlast (drugsoverlast van dealers en gebruikers, bedreigend gedrag en vervuiling) zien we dat men van de toezichthouders evenveel effect verwacht als vorig jaar. Alleen geluidsoverlast is met een half punt gestegen ten opzichte van vorig jaar: kennelijk heeft men op dit punt dus meer vertrouwen gekregen in de toezichthouders. Vergelijken we de situatie in 2009 met die van 2006, dan zien we dat op alle aspecten van overlast men meer vertrouwen heeft in het werk van de toezichthouders dan in 2006. De bewoners in het gebied hebben in de afgelopen jaren dus steeds meer vertrouwen gekregen in de toezichthouders.

Tabel 2.5 Rapportcijfer effect toezichthouders (hoe lager het cijfer, des te groter het probleem)

Type overlast	Oktober 2006	Januari 2006	Januari 2009
Bedreigend gedrag	5,1	5,7	5,5
Geluidsoverlast	5,2	5,3	5,3
Drugshandel- gebruik	4,4	5,1	5,5
Vervuiling	4,0	4,9	4,9

2.4 Politiecijfers

Een tweede informatiebron voor de hoeveelheid criminaliteit zijn de aangiften die door de politie worden geregistreerd.² Voor deze evaluatie zijn cijfers van aangiften opgevraagd over 2008 en januari 2009.³ De cijfers in de Transvaalbuurt worden vergeleken met een groter gebied (controlegebied), om rekening te kunnen houden met bredere trends in criminaliteit.⁴ We kijken naar de trends van de afgelopen jaren.

Bij het lezen van de uitkomsten dient overigens wel rekening gehouden te worden met het feit dat de toezichthouders van ISA in de Transvaalbuurt niet primair worden ingezet tegen alle vormen van criminaliteit waarvoor cijfers zijn opgevraagd.

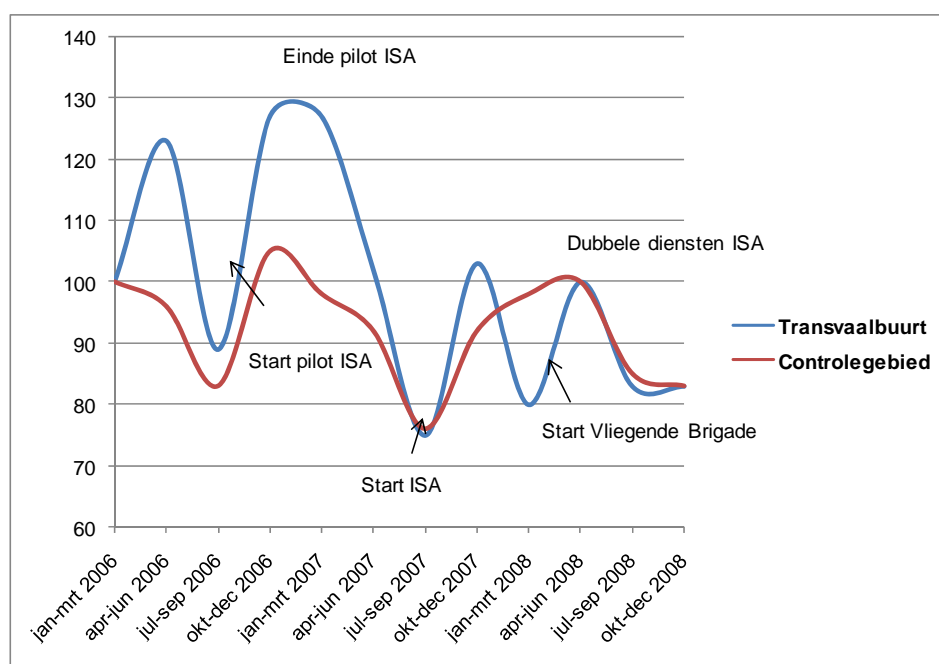
Dark figure

Politiecijfers zeggen alleen iets over criminaliteit en overlast waar mensen melding of aangifte van doen. Daarnaast neemt de politie zelf natuurlijk incidenten waar. Maar een groot deel van de incidenten die gebeuren worden niet geregistreerd. Het verschil tussen wat er werkelijk gebeurt en wat wordt geregistreerd, heet het *dark figure*. In Amsterdam-Amstelland werd in 2006 26% van alle delicten aangegeven en 34% werd gemeld. Ruim de helft van alle incidenten wordt dus *niet* door de politie geregistreerd en daarom zijn politiecijfers eigenlijk een vrij onbetrouwbare informatiebron.

Dit is vooral een probleem als de inzet van extra toezichthouders ertoe leidt dat bewoners meer incidenten gaan melden dan voorheen. Dit kan eenvoudig leiden tot een *stijging* van het aantal door de politie geregistreerde incidenten, terwijl dit niet hoeft te betekenen dat er meer incidenten zijn gebeurd. Ze worden gewoon meer gemeld en aangegeven.

- Noot 2 Bij de aangiften gaat het om: inbraak bedrijven, inbraak box/garage/schuur/tuinhuis, inbraak woningen, zakkenrollerij, diefstal van motorvoertuigen, diefstal vanaf/uit motorvoertuigen, diefstal van fietsen, diefstal van overige voertuigen, overige vermogensdelicten, zedenmisdrijven, openlijk geweld tegen personen, straatroof, overval, bedreiging, mishandeling, zaakbeschadiging en misdrijven drugs.
- Noot 3 In de cijfers zijn de meldingen van overlast bij de politie niet meegenomen. Bij de politie worden namelijk nauwelijks officiële meldingen van overlast geregistreerd. Zo werden in de Transvaalbuurt in de periode oktober 2008 – januari 2009 nul tot vier meldingen per maand gedaan van 'drank- en drugsoverlast'.
- Noot 4 Het controlegebied bestaat uit Betondorp, Dapperbuurt, de Omval, Diamantbuurt, Frankendael, IJsselbuurt, Indische buurt west, Middenmeer, Nieuwe Pijp, Oostelijke eilanden/Kadijk, Oosterparkbuurt, Oude Pijp, Rijnbuurt, Weesperbuurt/Plantage en Weesperzijde.

Grafiek 2.1 Ontwikkeling aangiftecijfers Transvaalbuurt en controlegebied per kwartaal in de periode 2006 – 2008 (index 2006 = 100)

Toelichting

Het aantal aangiften in de Transvaalbuurt en in het controlegebied ligt in het laatste kwartaal 2008 15% lager dan in het eerste kwartaal van 2006. Sinds het begin van 2007 is de situatie in de Transvaalbuurt sterk verbeterd. Enkele schommelingen daargelaten, vertoont de situatie in de Transvaalbuurt dezelfde trend als die in het grotere controlegebied.

Voor wat betreft de schommelingen in het aantal aangiften hebben we bekeken wat de invloed is geweest van intensiever toezicht door ISA en de Vliegende Brigade op het aantal aangiften.

1 Augustus – Oktober 2006: pilot toezichthouders ISA

In deze periode treedt er in de Transvaalbuurt een sterke stijging van het aantal aangiften op. In het controlegebied is ook sprake van een stijging, maar die is minder sterk dan in de Transvaalbuurt. De situatie lijkt dus te verslechteren.

2 Juli 2007: Na een periode zonder toezicht (november 2006 – juli 2007) begint ISA met hun diensten in de Transvaalbuurt.⁵

In de periode zonder ISA-toezicht, was het aantal aangiften in de Transvaalbuurt al sterk gedaald. Op het moment dat ISA weer toezicht begon te houden, steeg het aantal aangiften in de Transvaalbuurt sterker dan het aantal aangiften in het controlegebied in dezelfde periode. De situatie lijkt dus wederom te verslechteren in de Transvaalbuurt.

3 Februari 2008: start Vliegende Brigade.

Direct na de start van de Vliegende Brigade stijgt het aantal aangiften in de Transvaalbuurt weer, na een periode van daling. In het controlegebied

Noot 5 Overigens hebben Stadstoezichthouders in deze periode wel toezicht gehouden in de buurt.

is in dezelfde periode ook sprake van een stijging, maar deze is veel minder sterk. De situatie lijkt ook nu weer te verslechteren in de Transvaalbuurt.

4 Zomer 2008: Tijdens de maanden juni t/m augustus 2008 zijn er door de toezichthouders veel dubbele diensten gedraaid.

In deze periode is er een sterke afname in het aantal aangiftes te zien. Dat geldt zowel voor de Transvaalbuurt als voor het controlegebied. De situatie in zowel de Transvaalbuurt als het bredere controlegebied lijkt te verbeteren.

De vier momenten waarop het toezicht in de Transvaalbuurt in de afgelopen periode (2006-2009) geïntensiveerd is, lijkt op het eerste oog geen direct positief effect te hebben op het aantal aangiften in de buurt. Maar dat hoeft zeker niet zo te zijn. Integendeel, een stijging van het aantal aangiften in de buurt is naar alle waarschijnlijkheid veroorzaakt doordat er meer toezicht in de buurt is. Toezichthouders nemen meer incidenten waar en doen daarvan aangifte bij de politie. Daarnaast kan de aangiftebereidheid van de bewoners zelf ook zijn toegenomen doordat zij zich gesterkt voelen door het toegenomen toezicht in de buurt.

Het is lastig om aan de hand van politiecijfers conclusies te trekken over het werkelijke niveau van criminaliteit en overlast in de buurt omdat deze cijfers sterk afhankelijk zijn van de aangiftebereidheid. Daarom gaan we op zoek naar de verhalen 'achter de cijfers'.

2.5 Ontwikkeling criminaliteit, overlast volgens politie en toezichthouders

De situatie is volgens de toezichthouders en de politie sterk verbeterd. Het is de afgelopen maanden heel rustig geworden in het gebied. Deels heeft dit te maken met de weersomstandigheden omdat er tijdens koud en slecht weer minder mensen op straat rondhangen. Maar ook over heel 2008 is er veel minder drugsoverlast en overlast door hangjongeren. Het beeld uit de dagrapportages van ISA klopt dus: er zijn nog wel veel (groepen) jongeren, maar ze veroorzaken minder overlast. Het aantal drugsdealers en drugsgebruik is zichtbaar afgenomen. Vermoedelijk vinden de drugstransacties nu minder zichtbaar vanuit drugspannen plaats in plaats van op straat.

De overlast die er nu nog is in het gebied vindt voornamelijk op het Afrikaanerplein, Krugerplein en Nikeplein plaats. Een deel van de jongerenoverlast lijkt zich te verplaatsen naar het Iepenplein en Boerhaaveplein.

De toezichthouders hebben geen signalen gekregen dat een deel van de overlast zich zou hebben verplaatst naar andere plekken in het stadsdeel.

In de afgelopen twee maanden zijn de toezichthouders niet meer (ernstig) bedreigd. De politie heeft enkele maanden geleden zeven jongens opgepakt die werden beschuldigd van het uitschelden en bedreigen van toezichthouders. Zij hebben allemaal een boete gekregen. Dat heeft veel effect gehad. Veel groepen reageren op de toezichthouders door zich om te draaien, een sjaal voor het gezicht te houden (jongeren) of kentekens af te schermen (drugsdealers). De toezichthouders hebben meer gezag gekregen nu het voor de overlastveroorzakers duidelijk is dat zij nauw samenwerken met de politie. Toch is respect jegens de toezichthouders een constant spanningsveld.

2.6 Samenwerking politie, toezichthouders en Vliegende Brigade

Gezamenlijke briefing met de Vliegende Brigade

In februari 2008 is de Vliegende Brigade als een pilot gestart in de buurt. Dit is een groep, bestaande uit Handhavers Toezicht en Veiligheid (van dienst Stadstoezicht), aangevuld met een veldwerker die personen die drugs-, drank- of jeugdoverlast veroorzaken, begeleidt naar een zorgtraject. De toezichthouders van dienst Stadstoezicht zijn voor de helft bevoegd tot het schrijven van boetes voor APV-overtredingen. De politie voert de operationele regie over deze groep en is nauw betrokken bij het functioneren en begeleiden.

Elke woensdag vindt er een uitgebreide briefing plaats tussen de politie, ISA en de Vliegende Brigade. De bijeenkomst duurt ongeveer twee uur en er worden soms ook vertegenwoordigers van andere organisaties uitgenodigd wanneer dat wenselijk is. De politie geeft aan dat het zinvol zou zijn wanneer het stadsdeel ook elke week bij deze briefing aanwezig zou zijn. Tijdens deze briefing worden alle gebeurtenissen van de voorbije week doorgesproken en wordt er gezamenlijk geëvalueerd wat er goed en minder goed is gegaan. Ook wordt er met elkaar gesproken over speciale acties of gebeurtenissen die gepland staan voor de komende week. Wanneer er acties zijn geweest, worden de resultaten besproken. Dit is erg belangrijk voor alle partijen. Ook worden de hotspots benoemd en wordt informatie verstrekt over bepaalde personen die mogelijk gevaarlijk zijn. Tenslotte kunnen de toezichthouders hun ei kwijt over de gebeurtenissen en incidenten wanneer ze daar behoefte aan hebben.

De input voor deze bijeenkomsten wordt gevormd door de informatie van de politie en dagrapportages van ISA.

Samenwerking tussen ISA en de Vliegende Brigade op straat

Per dag zijn er in totaal vijf koppels toezichthouders aanwezig. 's Ochtends zijn er twee koppels van de Vliegende Brigade, 's middags worden zij afgelost door twee andere koppels van de Vliegende Brigade (er is wel een overlap in de middag) en dan komt er in de loop van de dag een koppel ISA toezichthouders bij. Het koppel van ISA werkt altijd samen met een koppel van de Vliegende Brigade. Zij kunnen telefonisch contact hebben met elkaar. De Vliegende Brigade heeft een portoverbinding met het politiebureau.

Aan het begin van een dienst hebben de koppels van ISA en de Vliegende Brigade contact over eventuele bijzonderheden die overdag zijn gebeurd. Uit de evaluatie van het afgelopen najaar bleek dat de toezichthouders en de Vliegende Brigade tijdens hun werkzaamheden in de buurt zelden contact met elkaar hadden. Dat is in de afgelopen periode verbeterd. Volgens de toezichthouders spreken de medewerkers van de Vliegende Brigade en de toezichthouders elkaar geregeld aan. Deze samenwerking zou volgens ISA-medewerkers nog beter kunnen worden. ISA en toezichthouders zouden nog vaker contact met elkaar kunnen hebben.

Samenwerking tussen ISA en de politie

De samenwerking van ISA met de politie van het wijkbureau Linnaeusstraat is nog steeds erg goed volgens de betrokkenen zelf. Toezichthouders worden door de politiemensen van het wijkteam beschouwd als collega's en er wordt bijna altijd op hun oproepen gereageerd. Met het wijkbureau 's Gravensandeplein zijn er wat 'opstartproblemen'. De politiemensen op dit wijkbureau moeten de toezichthouders en hun werkzaamheden nog leren ken-

nen. De toezichthouders verwachten echter dat dit een kwestie van tijd is. Ze hebben er vertrouwen in dat deze samenwerking net zo goed gaat verlopen als de samenwerking met het wijkteam Linnaeusstraat. Ook de politie is zeer tevreden over de samenwerking. De toezichthouders verzamelen veel nuttige informatie voor de politie over criminaliteit en overlast. De politie gebruikt deze informatie om speciale acties op touw te zetten.

Succesfactoren in de samenwerking tussen politie en toezichthouders zijn het feit dat de politie snel en adequaat reageert op oproepen van de toezichthouders (daardoor is de link tussen deze partijen duidelijk voor de overlastgevers) en het feit dat de toezichthouders erg goed op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen, incidenten en acties in de buurt. Hierdoor is er een evenwichtige samenwerking ontstaan met veel wederzijds respect voor elkaars werkzaamheden.

Er worden door de politie geregeld speciale acties in het gebied gehouden. De toezichthouders worden daar altijd van op de hoogte gesteld tijdens de briefing. Ook worden de toezichthouders steeds vaker doelgericht ingezet door de politie. Dit is volgens de toezichthouders niet in alle gevallen effectief, omdat het de aandacht afleidt van de reguliere werkzaamheden die de toezichthouders moeten uitvoeren.

Mobiliteit van de toezichthouders

De toezichthouders hebben sinds 2007 beschikking over fietsen. Hierdoor zijn ze mobieler en kunnen ze in korte tijd een groter gebied bestrijken. Het nadeel daarvan is dat de toezichthouders minder benaderbaar zijn voor bewoners. Dit proberen de toezichthouders te ondervangen door regelmatig met de fiets aan de hand te lopen door de wijk. Dit werkt goed, blijkt uit reacties van de bewoners. Echter, de fietsen zijn regelmatig stuk en sinds oktober 2008 zelfs helemaal niet meer bruikbaar. Hiervoor moet snel een oplossing worden gevonden zodat de toezichthouders hun taken goed kunnen uitvoeren.

2.7 Verbeterpunten najaar 2008

In de evaluatie van oktober 2008 is een aantal verbeterpunten opgesteld. We zijn nagegaan in hoeverre deze verbeterpunten nog actueel zijn en/of zijn opgepakt door de betreffende partijen.

Verbeterpunt 1 oktober 2008

De samenwerking tussen ISA toezichthouders en de Vliegende Brigade kon beter. Met uitzondering van de korte dagelijkse briefing over eventuele bijzonderheden van die dag was er weinig contact tussen beide partijen tijdens de dienst op straat. Meer samenwerking zou kunnen leiden tot meer en sneller ingrijpen bij kleine overtredingen door de Boa's van de Vliegende Brigade waardoor er minder inzet van politie nodig is. Snelle reactie op geconstateerde overtredingen zou het gezag van de toezichthouders ook weer ten goede komen.

Stand van zaken februari 2009

Inmiddels werken de toezichthouders en de Vliegende Brigade tijdens hun dienst steeds vaker samen. Volgens de toezichthouders heeft dit in sommige gevallen een meerwaarde voor hun optreden doordat ze sneller op de hoogte zijn van gebeurtenissen in de buurt. De Vliegende Brigade is in februari 2008 gestart en heeft tijd nodig gehad om hun weg te vinden; ook in het contact met de ISA toezichthouders. Er waren verwachtingen over en weer die niet altijd werden waargemaakt. Onbekendheid met elkaars taken, kwaliteiten en bevoegdheden zorgde ervoor dat er weinig contact werd gezocht. De samenwerking is in de afgelopen periode verbeterd, maar politie en ISA geven aan dat hiervoor blijvende aandacht moet zijn.

Verbeterpunt 2 oktober 2008

De toezichttijden van ISA zouden onvoorspelbaarder moeten worden. De onvoorspelbaarheid is hun grote kracht en de toezichthouders geven aan dat dealers weten dat ze hun transacties moeten afsluiten voor de reguliere dienst van ISA toezichthouders om 17.00 uur begint. Uit de evaluatie van februari 2008 bleek dat drugsgerelateerde overlast vooral in de ochtend en aan het begin van de middag plaats vond.

Stand van zaken februari 2009

Aan de hand van de dagrapportages van de toezichthouders kan worden geconcludeerd dat er in de afgelopen periode weinig onvoorspelbaarheid zit in de toezichttijden. Deze zijn elke week hetzelfde. Dit verbeterpunt dient dus ook in de komende periode aandacht te krijgen.

Verbeterpunt 3 oktober 2008

Uit de logboekjes van de bewoners bleek tijdens de vorige evaluatie dat zij zich nog altijd het meeste ergeren aan vervuiling in de buurt. De samenwerking tussen de ISA toezichthouders en de milieupolitie moet verbeterd worden. De toezichthouders signaleren regelmatig vervuiling en geven dit via email door aan de milieupolitie maar tot op heden is nog geen reactie op die meldingen gekomen. Het contact tussen deze twee partijen moet verbeterd worden, zodat het melden van vervuiling zinvol wordt.

Stand van zaken februari 2009

Ook in de afgelopen periode is er door de toezichthouders regelmatig vervuiling en verloedering geconstateerd in het gebied. Volgens de toezichthouders beïnvloedt de mate van vervuiling en verloedering voor een belangrijk deel de veiligheidsgevoelens van de bewoners in het gebied. De vervuiling wordt nog steeds gerapporteerd, maar er vindt vanuit de Milieupolitie nauwelijks terugkoppeling plaats richting de toezichthouders. Dit werkt frustrerend voor de toezichthouders, waardoor zij de geconstateerde vervuiling minder gaan registreren en melden.

De gemeente heeft wel een verandering doorgevoerd in het schoonvegen van de straten. De veegploegen zijn nu gebiedsverantwoordelijk gemaakt (in plaats van specifieke opdrachten tot het schoonmaken van alleen bepaalde straten) en dat heeft al geleid tot een vermindering van vervuiling in de wijk. Er zijn plannen voor een speciaal team in de wijk dat zich onder andere hiermee gaat bezig houden. Toch blijft ook dit een punt dat in de komende periode aandacht moet krijgen.

3 Samenvatting en verbeterpunten

3.1 Samenvatting

Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer zet in de Transvaalbuurt extra toezichtshouders op straat in om de veiligheid en leefbaarheid te vergroten. In de zomer van 2006 zijn zij twee maanden actief geweest en de tevredenheid hierover was zo groot, dat is besloten het toezicht vanaf juli 2007 op een meer structurele manier voort te zetten. Het toezicht wordt elk half jaar geëvalueerd.

De belangrijkste vraag bij deze evaluatie luidt: in hoeverre draagt dit toezicht bij aan het vergroten van de veiligheid en de sociale cohesie in het gebied?

Hoeveel incidenten zien de toezichthouders en waar treden zij tegen op?

Het aantal incidenten, zowel drugsgerelateerde overlast als overlast door jongeren als vervuiling, is sterk afgenomen ten aanzien van de start van dit project. In de periode oktober 2007 t/m januari 2008 werden er nog 405 incidenten geregistreerd en in de periode oktober 2008 t/m januari 2009 nog maar 119.

Wanneer de toezichthouders iets registreren, treden zij in de helft van de gevallen daartegen op. Dat is minder dan in dezelfde periode vorig jaar, want toen traden de toezichthouders in vier van de vijf gevallen op. Deze daling wordt vooral veroorzaakt doordat de toezichthouders in de afgelopen periode (oktober 2008 t/m januari 2009) niet hebben hoeven optreden tegen overlastgevende verslaafden.

De toezichthouders hebben in de afgelopen periode vooral opgetreden tegen groepen overlastgevende jongeren. In het geval van overlastgevende jongeren spreken de toezichthouders deze jongeren aan en in de meeste gevallen luisteren de jongeren, hoewel dit volgens de toezichthouders geregeld gepaard gaat met beledigende opmerkingen. Maar ook de jongerenoverlast is in de afgelopen maanden sterk afgenomen in vergelijking met de periode daarvoor.

Nu er weinig (expliciete) drugsgerelateerde overlast meer wordt waargenomen, kunnen de toezichthouders hier ook moeilijker tegen optreden. Politie en toezichthouders denken dat het drugs dealen en drugs gebruiken zich heeft verplaatst naar plekken in panden en naar andere buurten.

De toezichthouders hebben nog steeds contacten met buurtbewoners. Dit gebeurt op initiatief van bewoners zelf die dan meestal aangeven erg tevreden te zijn met de aanwezigheid van de toezichthouders. Ook zoeken de toezichthouders zelf het contact wanneer zij denken dat daar behoefte aan is of wanneer zij dat verzoek hebben gekregen vanuit het stadsdeel.

De toezichthouders worden nog steeds met enige regelmaat bedreigd. Deze bedreigingen worden niet altijd in de dagrapportages vermeld maar zijn er wel degelijk, zo bleek uit de interviews. Hoewel het de laatste maanden rustig is na het ingrijpen van de politie (beboeten van negen jongens) blijft het een spanningsveld.

Wat vinden de bewoners van de situatie in de buurt?

Van 26 januari tot en met 2 februari 2009, zijn er honderd straatinterviews gehouden met bewoners van de Transvaalbuurt.

De bewoners in de buurt voelen zich veiliger op straat dan een jaar geleden. Ze geven een 7.0 voor de veiligheid overdag en een 6.1 voor de veiligheid 's avonds. Dat is in beide gevallen een halve punt hoger dan tijdens de vorige meting in 2008.

Vergelijken we veiligheid in 2009 met die van 2006, dan beoordelen de bewoners de situatie in 2009 op alle aspecten van veiligheid beter dan in 2006.

Ook de overlast lijkt op sommige punten verbeterd, met name op het gebied van bedreigend gedrag en geluidsoverlast. Vervuiling wordt net als vorig jaar het slechts beoordeeld. De overlast door dealers en gebruikers wordt als enige slechter beoordeeld dan vorig jaar maar als vergeleken met 2006 is dit weer ruim een halve punt hoger.

Wat vinden de bewoners van de toezichthouders?

De bekendheid van de toezichthouders is ten opzichte van de vorige meting toegenomen, van 60% naar 69%. Dat is nog steeds minder dan in 2006, toen 80% van de mensen wist dat er toezichthouders waren. Het aantal bewoners dat zelf met de toezichthouders heeft gesproken is ongeveer gelijk aan het aantal in 2006 (28% ten opzichte van 32%) en is daarmee hoger dan vorig jaar (16%).

De bewoners zijn positiever geworden over de toezichthouders als het gaat om aanspreekbaarheid, het hebben van een luisterend oor, behulpzaamheid en oplossingsgerichtheid. Alle vier de eigenschappen worden tenminste met een punt hoger gescoord dan de vorige keer en komen daarmee weer op het niveau van 2006.

Hoe hebben criminaliteit en overlast zich ontwikkeld?

Een van de manieren om de ontwikkeling in de hoeveelheid criminaliteit te meten, is door het opvragen van aangiftecijfers.

In de Transvaalbuurt is het aantal aangiften het laatste kwartaal van 2008 met 15% gedaald ten opzichte van het eerste kwartaal in 2006. Deze trend is in het controlegebied hetzelfde. Wel hebben zich in de periode 2006 t/m januari 2009 sterke schommelingen voorgedaan in het aantal aangiften in de Transvaalbuurt.

Op verschillende momenten waarop het toezicht in de Transvaalbuurt werd geïntensiveerd, is er een stijging van het aantal aangiften geconstateerd. Dat lijkt een tegenstrijdige uitkomst, maar deze stijging kan juist veroorzaakt zijn doordat toezichthouders meer incidenten hebben geconstateerd burgers zich door de aanwezigheid van toezichthouders gesterkt voelen in het doen van aangifte.

Hebben overlast en criminaliteit zich verplaatst naar andere gebieden?

Ja, er lijkt vooral sprake te zijn geweest van een verplaatsing naar de randen van het toezichtgebied en naar andere buurten. Vorig jaar was er vooral sprake van verplaatsing binnen de wijk (Van Afrika-nerplein, naar Krugerplein en de rest van het toezichtgebied) en de laatste tijd lijkt vooral de drugsgelateerde overlast zich te verplaatsen naar het Oosterpark en in woningen in de Transvaalbuurt. Doordat er in aangrenzende gebieden ook overlast wordt waargenomen is het toezichtgebied van de toezichthouders gegroeid. Naast het houden van toezicht in de Transvaalbuurt houden de toezichthouders minimaal twee keer per dienst toezicht in aangrenzende buurten.

Hoe is de samenwerking tussen politie en toezichthouders?

De samenwerking tussen de politie en de toezichthouders is zeer goed te noemen. Beide partijen zijn erg tevreden over de gang van zaken. Er wordt zowel dagelijks als wekelijks met elkaar gebriefd. De toezichthouders worden goed op de hoogte gehouden van de belangrijkste gebeurtenissen in buurt en geplande acties van de politie. De politie is zeer tevreden over de kwaliteit van toezicht houden en de mate van flexibiliteit van ISA ten aanzien van o.a. werktijden en locaties van toezicht. Ook de kwaliteit van de dagrapportages zijn erg goed.

Sinds februari 2008 is ook de Vliegende Brigade van start gegaan in de Transvaalbuurt. Na een startperiode waarin alle partijen (de Vliegende Brigade, de politie en de ISA toezichthouders) aan elkaar moesten wennen wat betreft de taken en wederzijdse verwachtingen, gaat het nu beter en zijn de partijen beter op elkaar afgestemd. Er wordt door ISA toezichthouders nu meer contact gezocht met de Vliegende Brigade, ook tijdens de diensten in de buurt en niet alleen aan het begin van een dienst op het politiebureau.

3.2 Conclusie

Terugkomend op de hoofdvraag van dit onderzoek, kan worden geconcludeerd dat de inzet van ISA-toezichthouders een positief effect heeft gehad op de veiligheidssituatie in de Transvaalbuurt. Sinds de start van het project voelen de bewoners zich overdag en 's avonds veiliger. Ook zijn zij minder vaak slachtoffer van overlast en criminaliteit.

Het aantal aangiften is in het laatste kwartaal 2008, 15% lager dan bij de start van het project in 2006. Volgens de toezichthouders en politie is vooral de drugsgelateerde overlast en de overlast van groepen jongeren sterk verminderd in de afgelopen periode.

3.3 Verbeterpunten

Tijdens deze evaluatie is gebleken dat de verbeterpunten van afgelopen evaluatie deels zijn opgevolgd.

We hebben enkele 'oude verbeterpunten' opnieuw geformuleerd en ook nog enkele nieuwe verbeterpunten opgesteld die naar aanleiding van gesprekken met betrokkenen naar voren zijn gekomen.

Mobiliteit bevorderen

Het toezichtgebied is groter geworden waardoor toezichthouders mobiel moeten zijn voor het behouden van een zelfde toezichtniveau in de buurt. Sinds oktober 2008 zijn de fietsen van de toezichthouders echter stuk. De toezichthouders dienen zo snel mogelijk deze fietsen te laten repareren met middelen van het stadsdeel.

Vergroten onvoorspelbaarheid toezicht

Het is nog steeds wenselijk dat de toezichttijden onvoorspelbaarder zouden worden. Nu worden elke week dezelfde tijden gehanteerd. De drugsoverlast in de buurt is weliswaar verminderd, maar het is aannemelijk dat drugsdealers- en gebruikers rekening houden met de toezichttijden en hun werkzaamheden uitvoeren op de momenten dat er geen toezicht is.

Indien financieel en organisatorisch mogelijk zouden de toezichttijden wat vaker variabel moeten zijn.

Afstemming tussen ISA en milieupolitie

Vervuiling is nog steeds een groot probleem in buurt. Vervuiling en verloedering hebben invloed op de veiligheidsgevoelens in de buurt. De toezichthouders constateren geregeld vervuiling en vernieling en communiceren dat naar de milieupolitie. Tot op heden vindt er naar aanleiding van deze meldingen weinig terugkoppeling plaats. Hier moet in de toekomst meer aandacht aan worden besteed.

Kritisch kijken naar omvang toezichtgebied

Tijdens de afgelopen twee evaluaties kwam al naar voren dat het toezichtgebied van de toezichthouders in de afgelopen anderhalf jaar is gegroeid en dat dit consequenties heeft voor hun werkwijze. Ook worden de toezichthouders steeds vaker doelgericht ingezet op bepaalde plekken in het gebied. Dit heeft verschillende consequenties. Zo brengen de toezichthouders minder uren door in het oorspronkelijke gebied van de Transvaalbuurt. Daarnaast leiden de werkzaamheden in andere buurten en op andere plekken tot een vertekend beeld in de evaluaties. Steeds meer waarnemingen van de toezichthouders hebben namelijk betrekking op plekken die buiten de Transvaalbuurt vallen. Dit zou bij de registraties uit elkaar moeten worden gehaald om een goed beeld te krijgen van de ontwikkelingen.

Om de kwaliteit van het toezicht in het oorspronkelijke toezichtgebied te handhaven, dienen de werkzaamheden en de omvang van het toezichtgebied kritisch tegen het licht te worden gehouden.

Bijlagen

Bijlage 1 Vragenlijst bewoners

In opdracht van stadsdeel Oost/Watergraafsmeer van de gemeente Amsterdam voer ik onderzoek uit naar de toezichthouders die de afgelopen twee maanden in deze buurt hebben gewerkt. Mag ik u hierover als bewoner enkele vragen stellen. Het duurt hooguit enkele minuten.

Persoonlijke beleving van openbare ruimte

1 Voor deze omgeving; welk rapportcijfer geeft u voor uw gevoel van veiligheid in de openbare ruimte?

- 1 overdag
- 2 's avonds

2 Kunt u voor de volgende verschijnselen aangeven hoeveel overlast u in deze omgeving ervaart van bepaalde groepen mensen? Hoe hoger het cijfer, des te minder de overlast.

- 1 drugs dealen en drugsgebruik
- 2 geluidsoverlast van mensen
- 3 bedreigend gedrag
- 4 vervuiling
- 5 anders, namelijk _____

Ervaring met toezichthouders

3 Weet u dat er toezichthouders in deze buurt zijn?

- 1 ja
- 2 nee ga naar vraag 8

4 Heeft u de toezichthouders ooit gesproken over overlast?

- 1 ja
- 2 nee ga naar vraag 6

5 Hoe beoordeelt u de toezichthouders? 1 is slecht - 10 is goed

- 1 makkelijk aanspreekbaar
- 2 open (voor melding of probleem/luisterend oor)
- 3 behulpzaam
- 4 oplossingsgericht

6 Hoeveel effect denkt u dat de toezichhouders hebben op de volgende gebieden? 1 is weinig effect - 10 is veel effect.

- 1 drugsoverlast van dealers en gebruikers
- 2 geluidsoverlast van mensen
- 3 bedreigend gedrag
- 4 vervuiling
- 5 anders, namelijk _____

Persoonlijke gegevens

7 Als algemeen oordeel; hoeveel minder is de overlast geworden door de inzet van toezichhouders? 1 is niet verminderd - 10 is veel verminderd

8 Wat is uw leeftijd?

9 Tot welke etnische groep rekent u zichzelf ?

- 1 Marokkaans
- 2 Turks
- 3 Surinaams
- 4 Nederlands
- 5 Overig geïndustrialiseerd
- 6 Overig niet geïndustrialiseerd

10 Heeft u nog vragen of opmerkingen? (over enquête of toezichhouders)

Dit waren onze vragen. Hartelijk dank voor uw medewerking.

11 Noteer geslacht

- 1 man
- 2 vrouw

12 In welke omgeving bevindt u je / over welk gebied is overwegend gesproken?

- 1 Krugerplein en omliggende straten
- 2 Afrikanerplein en omliggende straten
- 3 Steve Bikoplein en omliggende straten
- 4 Tugelaweg en directe omgeving
- 5 Nikeplein en omliggende straten
- 6 anders namelijk _____

Bijlage 2 Respons

Leeftijdscategorie van de respondenten

	Aantallen	Percentage
tot 25	19	19
25 tot 45	52	52
45 tot 65	26	26
65+	2	2
niet ingevuld	1	1
totaal	100	100

Geslacht van de respondenten

	Aantallen	Percentage
Man	52	52
Vrouw	46	46
niet ingevuld	2	2
totaal	100	100

Etnische groep

	Aantallen	Percentage
Marokkaans	17	17
Turks	11	11
Surinaams	19	19
Nederlands	41	41
Overig geïndustrialiseerd	3	3
Overig niet-geïndustrialiseerd	3	3
niet ingevuld	6	6
totaal	100	100

Omgeving waar het interview is afgenomen

	Aantallen	Percentage
Krugerplein en omliggende straten	30	30
Afrikanerplein en omliggende straten	13	13
Steve Bikoplein en omliggende straten	28	28
Tugelaweg en directe omgeving	9	9
Transvaalkade en omliggende omgeving	13	13
Nikeplein en omliggende straten	4	4
Anders, namelijk	1	1
niet ingevuld	2	2
totaal	100	100

Bijlage 3 Open antwoorden

10 Heeft u nog vragen of opmerkingen? (over enquête of toezichthouders)

- Ik wil ze vaker zien. Er is te veel hondenpoep op straat. Er moeten meer buitenschoolse activiteiten voor kinderen zijn. Ik moet me veilig en minder angstig voelen als ik over straat loop, op elk uur van de dag.
- Er mogen er meer bijkomen.
- Ze verrichten goed werk. Alleen aan het eind van het jaar wordt veel vernield en in de brand gestoken. Dan moet ik altijd mijn auto ergens anders parkeren.
- Ik zou graag een telefoonnummer willen hebben van de toezichthouders.
- Ik zou ze 's avonds wel willen zien.
- Ze mogen wel wat vaker langskomen.
- Ze mogen wel vaker rondlopen. Ik zie ze weinig.
- Ze stralen geen gezag uit omdat ik ze alleen maar zie fietsen. Lopend stralen ze meer gezag uit.
- Dat ze (in de winter) wat zichtbaarder zijn.
- Ze moeten het zo houden. Ik vind het wel goed zo.
- Doe wat aan de vervuiling en de verloedering.
- Doorgaan met deze toezichthouders.
- Toezichthouders zijn corrupt. Verplicht werken vanuit bijstand is een verkeerd motief.
- Doorgaan ermee. Nog meer inzetten.
- Andere bestemming moet gegeven worden voor het plein. Het is nu te donker en trekt problemen aan.
- Bij ouders beginnen, geen toezichthouders.
- Om 2:30 's nachts hoor ik bijna altijd stilstaande auto's met hun motor aan. Dit duurt in mijn beleving een half uur.
- Het inzetten van toezichthouders is een goede aanpak en ben benieuwd naar het effect.
- Als toezichthouders vaker zichtbaar zijn. Er moeten meer activiteiten voor de jeugd komen.
- Toezichthouders volgen individuen zonder reden. Ze doen hun werk niet goed. Ze benaderen je niet correct.
- De problemen zijn er alleen op televisie. Media-invloed heeft een lens-effect.
- Goed initiatief.
- Er is geen overlast dus wat moet er veranderen...
- Meer blauw op straat.
- - Overdag: Hangjeugd - 's Avonds: Criminelen - Toezicht aanscherpen.
- Heerlijk hoor hier.
- Nergens last van!
- Meer mogen mensen doen, ook gemeente.
- Ik heb nergens last van.
- Meer politie.
- Meer politie gewoon op straat.

Bijlage 4 Resultaten enquête bewoners

	Marokkaans	Turks	Surinaams	Nederlands	Krugerplein	Afrikanerplein	Steve Bikoplein	Tugelaweg	Transvaalkade	Nikeplein	tot 25	25 tot 45	45 tot 65	Man	Vrouw	Totaal
3. Ja, Weet dat er toezichhouders in deze buurt zijn	82,4	45,5	57,9	68,3	60,0	76,9	57,1	77,8	92,3	100,0	57,9	65,4	80,8	76,9	63,0	69,0
4. Ja, heeft de toezichhouders ooit gesproken over overlast	30,8	60,0	36,4	25,0	11,1	30,0	62,5	0,0	16,7	50,0	18,2	24,2	42,9	23,1	34,5	27,9
1. Welk rapportcijfer geeft u uw gevoel van veiligheid in de openbare ruimte?																
overdag	7,2	6,5	7,1	6,8	6,9	6,4	7,0	6,8	7,2	8,3	7,6	6,9	6,8	7,0	6,9	7,0
s avonds	6,0	6,0	6,5	5,9	6,1	5,4	6,5	6,1	5,8	7,8	6,3	6,2	6,0	6,3	5,8	6,1
2. Kunt u voor de volgende verschijnselen aangeven hoeveel overlast u in deze omgeving ervaart van bepaalde groepen mensen?																
drugsdealen en drugsgebruik	4,8	6,0	6,5	5,3	5,4	5,5	6,1	5,7	6,2	5,3	5,1	6,0	6,0	6,1	5,2	5,7
geluidsoverlast van mensen	6,1	6,4	6,8	5,5	6,9	5,7	6,0	8,0	5,7	5,3	6,6	6,3	6,6	6,4	6,2	6,3
bedreigend gedrag	6,7	6,5	6,8	6,3	7,1	6,2	5,8	8,6	6,7	9,0	7,8	6,4	6,6	6,7	6,8	6,8
vervuiling	4,4	5,3	6,1	4,8	5,3	5,2	5,7	4,4	6,0	5,0	5,9	5,2	5,5	5,8	5,1	5,5
5. Hoe beoordeelt u de toezichhouders?																
Makkelijk aanspreekbaar	7,3	5,7	7,8	7,4	10,0	7,0	6,8	-	6,0	6,5	7,5	7,1	6,9	7,1	7,0	7,1
luisterend oor	7,3	5,7	7,5	7,7	10,0	7,0	6,6	-	6,5	7,5	7,5	6,9	7,2	7,0	7,2	7,1
Behulpzaam	6,3	5,7	7,8	7,4	7,5	6,3	6,7	-	7,0	7,5	7,5	6,4	7,1	6,4	7,2	6,8
Oplossingsgericht	6,3	5,7	7,0	7,3	8,5	6,0	6,4	-	6,0	6,0	6,0	6,3	6,9	6,2	6,8	6,5
6. Hoeveel effect denkt u dat de toezichhouders hebben op de volgende gebieden?																
Drugsoverlast van dealers en gebruikers	5,8	6,0	5,9	5,5	4,4	5,3	5,9	5,8	5,6	4,3	4,5	5,5	5,2	4,5	6,3	5,3
Geluidsoverlast van mensen	5,9	6,2	5,8	5,6	4,9	5,6	6,1	5,3	5,6	4,5	4,5	5,7	5,6	4,6	6,5	5,5
Bedreigend gedrag	5,9	6,2	6,6	5,6	4,6	5,7	6,1	6,3	6,2	3,5	4,2	5,8	5,7	4,9	6,3	5,5
Vervuiling	5,2	6,0	6,4	4,8	3,9	5,3	5,5	5,0	5,9	2,3	3,8	5,1	5,1	4,5	5,4	4,9
7. Hoeveel minder is de overlast geworden door de inzet van toezichhouders?																
	5,9	6,4	7,1	5,9	4,3	4,3	5,4	6,6	6,7	5,5	5,3	5,8	5,4	5,3	6,1	5,6
Totaal (absolute aantallen)	17	11	19	41	30	13	28	9	13	4	19	52	26	52	46	100